

תרבות

עורך << אריאל שובל

מהדורה מחודשת ל'אלבי' - סיפור אבירים' מאת יאיר לפיד

לפני 11 שנה נכתב על גב המהדורה הקודמת של 'אלבי': "שלושה דברים כדאי לדעת על הספר הזה: 1) הוא ספר על אבירים, נסיכות, הרפתקאות, ענקים וצרות אחרות, וזה רק בפרק הראשון. 2) הוא מתאים לבני כל הגילים, חוץ מבני שתים עשרה, שלושה חודשים ועשרה ימים. 3) אין לו כריכה אחורית". 11 שנים אחרי, במהדורה מחודשת (הוצאת כתר), לספר כבר יש כריכה אחורית, ואפילו איורים חדשים של המאייר הבינלאומי יזהר כהן. מה לא השתנה? האבירים, שממשיכים להיות גיבורים מצחיקים, בדיוק כאלה שילדים אוהבים.

ביקורת ספר / אריאל שובל

המסע המופלא

המסע אל ממלכת אורידור / מיכל אהרוני רגב / הוצאת אריה ניר 239 עמ'

ספרות הפנטזיה הישראלית רשמה קפיצה של ממש בשנים האחרונות. אם עד לפני כעשור היה אפשר לספור על אצבעות כף יד אחת את הכותרים העבריים שעסקו בשדים, מפלצות, דרקונים, מכשפות על מטאטאים ועולמות עולמים וקסומים, הרי שבשנים האחרונות עולים כאלה על המדפים בתדירות גדולה והולכת.

לואנר הפנטזיה ישנה בעיה מובנית - הוא נתפס בעיני אנשים רבים מדי כמתאים לנוער בלבד, ואי לכך ספרי פנטזיה רבים ומשמעותיים מקבלים צורה ושיווק כספרים לגילאים צעירים, וחבל. זוג גם הסיבה שלפחות בעברית, נראה כי תת הז'אנר המפותח ביותר בתחום זה הוא הפנטזיה לנוער. ה'אשם' הראשון במעלה הוא כמונבן הארי פוטר, שהצלחתו העצומה גרמה לרבים לחדד את עפרונותיהם ולנסות להפוך לג'יי קיי רולינג במהדורה ישראלית.

למרות המבנה קלישאתי, יצרה המחברת עולם קסום ומרתק כמעט מהשורה הראשונה

כך או כך, מיכל רגב אהרוני, סופרת דתייה המ' תגוררת ביישוב אלקנה, מפגינה בספרה הראשון, 'המסע אל ממלכת אורידור', יכולת מרשימה לספר סיפור, לא רק לבני נוער, וזאת מבלי ליפול לשלל הבורות שניתן ליפול אליהם כמעט מבלי משים כאשר כותבים סיפור מעין זה. כמעט כרגיל, יש בין הדפים ובין השורות מתח מתמיד בין העולם האמיתי, הנמצא מעל האדמה, לעולם המומצא והדמיוני, במקרה הזה אורידור, ממלכה עתיקה החבויה מתחת לאדמה, ובין הטובים, להלן האוריי דורים, לרעים, להלן אנשי ממלכת דמלוצפר, השר כנת מעבר לנהר והמאיימת על השלום והשלווה העולמיים. גם האיורים המצורפים לספר עושים את העבודה, וטוב שהם מובאים במשורה מכיוון שעוד כמה מהם היו הופכים אותו לספר הפונה לנוער באופן מובהק.

למרות המבנה הכמעט קלישאתי ואולי המ' תחייב של הדמויות והעולמות, ולמרות הדמיון פהיושם לכמה מעיקרי עלילת טרילוגיית 'הלויתן מבבל' של הגר ינאי, הצליחה אהרוני רגב ליצור עולם מרשים וקסום, וחשוב מכל מרתק כמעט מהשורה הראשונה. השורה האחרונה בו, לעומת זאת, היא מבחינתי גם מסר לכותבת: "שליחותכם לא הסתיימה. מצפים לכם".

לה טראוויאטה' בבמה הראשית, את 'שיקוי האהבה' עשה בהפקה קהילתית ועם 'סינדרלה', הפקת אופרה לילדים, נרד בכל הארץ. לצד כל אלה הוא משמש כמנהל המוסיקלי של 'האופרה-סטודיו'. "יוצא שאני איש ההפקות המוזרות של האופרה הישראלית", הוא מעיר. "כל הדברים הפחות שגרתיים נופלים שם עלי בכיף. מה שכן, מחוסר זמן ומתוך הבנה שאי אפשר לעשות הכל ביחד, הפסקתי להשתתף באופרות כזמר ודי לי בכך במופעים שלי. אבל בעבר, כש ניצחתי על הפקה של 'הספר מסביליה' בשכונת התקווה - 'הספר מהתקווה' קראנו לה - גם שרתי שם את התפקיד של ד"ר ברטולו".

"אני גאה להשתתף בדברים האלה", אומר זכה. "כאן אני חייב להחמיא לאר פרה הישראלית, שזרקה לעצמה כפפה ענקית והרימה אותה לגובה רב. זאת, כשהוחלט שם להביא את האופרה למר קומות בפריפריה שבהם היא לא הייתה מעולם. כשאנחנו מגיעים לאחד המר קומות האלה, אנחנו נתקלים בהתחלה בצחוקים ולגלוג שמגיע ממבוכה, אבל בהמשך התושבים נשבים בקסם האופי רה והם חוגגים על התפקידים הקטנים באופרות שאנחנו מעלים אצלם, כמונבן בשיתוף זמרים מקצועיים".

אתה רואה בכך שליחות?

"הייתי קורא לזה ציונות מר' סיקלית. אני מופיע ברחבי הארץ ולבני כל הגילאים, כולל קונצרטים מוסברים מגן חובה עד י"ב. פעם אפילו ארגנתי קונצרט ראשון מסוגו לתינוקות. 'קונצרט בייבי', קראנו לו. כך בונים את הקהל של המחר. כך גורמים לאנשים להיות יותר טובים. אין כמו המוסיקה. אם רק נאכל, נישן ונהרג זה את זה, מה יצא מאיתנו?"

לבד מהיותו מנצח-פסנתרן-זמר מלחין-מעבד, ומנצח הבית של סימפונט רעננה, הספציאליטה שלו נעוץ בהיותו מתרגם אופרות, כשהתרגומים שלו מוקרנים בכתוביות. זכה עושה כאן את מלאכתו נאמנה וברצינות, אבל מי שהגיע באחרונה לפסטיבל האביב בראשון-לציון, יכול היה להתרשם שהבנאדם אכן מרשה לעצמו הכל. הוא העלה שם אופרה של באך, הגם שלכל ידוע שבמסגרת יצירתו הענפה יוהאן סבסטיאן לא חיבר אופרה מימיו. זכה רקח מעשה מרקחת אופראי ממיטב האריות שלו שלהן כתב טקסט בעברית שהתבסס על עלילה דמיונית. הוא היה סולח לך על התעלול הזה?

"אני חושש שלא. באך היה מוכר כמלחין חף מכל רוח שטות. מצד שני, נראה לי שהוא היה סולח. באך לא היה קנאי לתזמור מסוים ולעתים היה כותב את אותה יצירה בכל פעם לכלים אחרים".

כשברצונך לברוח משלל עיסוקך המוסיקליים, לאן אתה בורח?

"לא תאמין - למוסיקה. אני תמיד בורח ממוסיקה אחת למוסיקה אחרת. אף פעם לא משעמם לי".

עד שהגברת השמנה תצחק

אופרה בדרך-כלל לא מוזכרת בנשימה אחת עם הומור, ודאי לא עם הומור פרוע. דווקא בשל כך, מי שמגיע למופעיו של המוזיקאי דוד זכה, מרוויח מופע בידור ואופרה במחיר אחד. יעקב בריאון היה, צחק, ואחר-כך גם שוחח עם האחראי למהומה

המוכילות בארץ, מניף את שרביטו וכי דרכו מסוגלת לבצבץ לחלוותיות בזווית עיניו מעוצמת ההתפעמות מהמוסיקה.

המבוכה הראשונית מהאופרה הופכת לאהבה. דוד זכה

אופרה בטירוף' שלו הוא מופע שבו הקהל מחזיק את הבטן וגועה בצחוק נוכח ההשתוללות של זכה. יודעי דבר אומרים שלפסנתרנית אירית רובילוי, המלווה אותו נאמנה במופע היחיד שלו, מגיע צל"ש על יכולתה להחזיק מעמד נוכח מה שמתרחש במרחק של יריקה ממנה.

המופע שלו כולל עשר פרודיות, כשכל אחת מהן מוקדשת לסוגה קר' לית אחרת. "יש פרודיה על רוסיני עם המון קולטוריות ועם עלילת קומדיה דלי ארטה טיפוסית, ויש פרודיה על מטאטאוס פאסיון", זכה מגיש לנו טעימה מעוררת תיאבון וכמעט פוצח בשיר.

אצל 'מולטי-דודו', כפי שיש המכ' אתה רואה יכולת לחוות תחליף לרצינות המשתלטת על אולמות הקונצרטים? "הוא יכול, אבל לא כמטרה בפני עצמה, כשם שקונצרט מוסבר לא יכול להיות תחליף לקונצרט עצמו. כל דבר במקומו. הרי לא תכין טרמיסו בגלל שקיבלת סטייק מגעיל..."

המופע שלו כולל עשר פרודיות, כשכל אחת מהן מוקדשת לסוגה קר' לית אחרת. "יש פרודיה על רוסיני עם המון קולטוריות ועם עלילת קומדיה דלי ארטה טיפוסית, ויש פרודיה על מטאטאוס פאסיון", זכה מגיש לנו טעימה מעוררת תיאבון וכמעט פוצח בשיר.

אצל 'מולטי-דודו', כפי שיש המכ' אתה רואה יכולת לחוות תחליף לרצינות המשתלטת על אולמות הקונצרטים? "הוא יכול, אבל לא כמטרה בפני עצמה, כשם שקונצרט מוסבר לא יכול להיות תחליף לקונצרט עצמו. כל דבר במקומו. הרי לא תכין טרמיסו בגלל שקיבלת סטייק מגעיל..."

"אצלי הומור זה דרך חיים", מצהיר דוד זכה, מולטימדיה מוסיקלית מתרר צצת על שתיים, שיפתח הערב במוזיאון תל-אביב לאמנות, את פסטיבל פליציה בלומנטל במופע 'אופרה בטירוף' - שכשמו כן הוא. במופע זה הוא עושה פרודיה על אמנות האופרה הפומפוזית והגדולה מהחיים, הגם שהוא מוכר כאחת הדמויות הרציניות והמצליחות בתחום. כדי להסביר את הניגוד הזה, הוא מביא דוגמה מלונדון: "אין אומה שלוקחת את עצמה יותר ברצינות ויר' תר בפתטיות מאשר האומה האנגלית. מצד שני, אין הומור יותר מושחז ושגון מההומור הבריטי".

הבנתם? "השילוב בין לאהוב משהו לבין לדעת לצחוק לו הוא בעיניי שילוב מנצח", מצהיר זכה, 40, הטוען שככלל המוסיקה היא לא רצינית מדי, "אבל אם אני עושה מנמה צחוק, הרי זה מפני שאני חושב שלהומור יש זכות קיום בפני עצמו". "אופרה של ורדי יכולה להביא אותי לדמעות מרוב התרגשות ואחר-כך אין לי שום בעיה לעשות פרודיה על זמר שכביכול ננעצת לו חרב בלב ובמקום למות הוא שר ושר ושר", מוסיף זכה.

הומור יכול לחוות תחליף לרצינות המשתלטת על אולמות הקונצרטים? "הוא יכול, אבל לא כמטרה בפני עצמה, כשם שקונצרט מוסבר לא יכול להיות תחליף לקונצרט עצמו. כל דבר במקומו. הרי לא תכין טרמיסו בגלל שקיבלת סטייק מגעיל..."

צריך לראות את זכה שרוע על הבמה, למראית-עין כולו מדמם מקטשופ, כדי להאמין, מה גם שאנב כך הבריטון עטור השבחים שלו מתפצץ לשברי פלצטים. ואחרי ההשתוללות הזאת, הוא ניצב לו על דוכן המנצחים מול אחת התזמורות